

Deutsche Grammophon – Peter Iljič Čajkovski, *Jolanta*, 2015

Opera na dveh CD-jih s solistko Ano Nentrebko in orkestrom ter zborom Slovenske filharmonije in drugimi pod vodstvom Emmanuela Villaumeja

Že ob koncu leta 2012 sta zbor (takrat še *Slovenski komorni zbor*; pripravila ga je **Martina Batič**) in naš osrednji državni simfonični orkester *Slovenske filharmonije* s številnimi solisti in takratnim dirigentom, Francozom **Emmanuelom Villamejem**, presenetila tako domačo kot tujo strokovno javnost s kar enomesečno evropsko turnejo in številnimi koncertnimi izvedbami komaj kaj znane opere Petra Iljiča Čajkovskega *Jolanta*, v naslovni vlogi s slovito gostjo **Anno Nentrebko**. V tem pogledu je šlo zagotovo za največjo mednarodno afirmacijo našega vokalno-instrumentalnega ansambla, saj so po (prvi) ljubljanski izvedbi nastopili še v odmevnih dvoranah več glasbenih prestolnic, kot so Amsterdam, Praga, München, Pariz, Berlin, Frankfurt, Stuttgart, Nürnberg in Dunaj. Poleg *SF* in *SKZ* so nastopili še štirje slovenski solisti oz. solistke: **Monika Bohinec**, **Tereza Plut**, **Nuška Drašček Rojko** in **Luka Debevec Mayer**. Že med samo turnejo je iz Evrope pricurjajala vest, da se je za posnetek živega koncerta in potem za izdajo na diskografskem albumu odločila slovita nemška založba *Deutsche Grammophon* z več kot stoletno zgodovino. Tako je nastal omenjeni posnetek izvedbe *Jolante* med njeno koncertno izvedbo v Essnu, v njihovi Filharmonični dvorani (nov. 2012). Na podlagi tega posnetka je potem nastala ta ugledna diskografska izdaja (2015). Izid pa je glasbeniško in marketinško podprlo še gostovanje Ane Nentrebko v isti vlogi na odru

Metropolitanske opere (26. 1.–21. 2. 2015), kjer je pela na kar osmih ponovitvah *Jolante*. Prav zato je omenjeni diskografski podvig, ki se je tako ali drugače dotikal naših glasbenikov, pomenil za slovito nemško založbo neke vrste vročo prodajo CD-jev med vsemi posnetki klasične glasbe, poleg tega pa je bila ena izmed njih (14. 2. 2015) še v živo predvajanja na programu *Live in HD* po vsem svetu. Pa tudi sloviti TV-program *Mezzo* je naredil za omenjeno promocijo *Jolante* z A. Nentrebko in *Slovensko filharmonijo* kar največ: reklame, ki so na tej ugledni mednarodni TV-mreži za klasično glasbo, opero, balet in jazz tekle večkrat dnevno. Še zdaj se tudi *DG* z *Jolanto* poteguje za katero od uglednih nagrad (*Echo Klassik*, *Diapason d'or*, *Grammy* ...). Že doslej pa je omenjeni posnetek naletel na številne odzive v glasbenih revijah in dnevnem tisku po vsem svetu v okviru ocenjevanja novih posnetkov, saj je več kot logično, da Ane Nentrebko ni mogel spregledati prav nihče: *Observer* (Roy C. Dicks), *Voix-des-arts*, *Musical Toronto* (Paul E. Robinson), *Classique News* (Elvire James), *New York Times* (Anthony Tommasini) idr. Kot je bila že enomesečna turneja *SF* (2012) njen največji prodor v evropski glasbeni prostor, je podobno zdaj še omenjeni CD največ, kar so njeni vokalno-instrumentalni ansamblji nasploh naredili v vsej svoji več kot 300-letni zgodovini. Posnetek *Jolante* za *DG* je velik uspeh *SF*, res pa je tudi to, da se ve, kdo je v tej zasedbi »paradni konj«. Glede na

opero, v kateri ne gre za ravno majhno število nastopajočih, predstavljata ravno orkester in zbor osnovo, na kateri gradijo svoj osebnostni in glasbeni profil ter izpoved opernega lika vsi solisti. Poleg že omenjenih (naših, tj. slovenskih) so bili ob A. Netrebko to še **Sergej Skorohodov, Aleksej Markov, Vitalij Kovaljov, Lucas Maechem in Jun Ho You.**

Zgodovinsko in lirično ter dramatično začinjeno zgodbo iz davnega 15. stol. v francoski Burgundiji je preoblikoval v operni libreto skladateljev brat, pesnik Modest Iljič Čajkovski (po delu *Hči kralja Reneja* Henrika Hertza). Ta je v celoti natisnjen v obsežni knjižici (120 str.) k dvema ploščama v izvirnem ruskem jeziku pa še v prevodih v francoščino, nemščino in angleščino, saj gre pri založbi DG za res najvišji tovrstni standard. Več kot eno uro in pol trajajoča lirična operna enodejanka je v tem pogledu razdeljena na devet scenskih prizorov. Vsak od njih zahteva in povzroča določene dramaturške prizore: od prikaza prek zapleta do razpleta. Zato ni čudno, da so celotno delo vsi navedeni protagonisti izvedli do neke mere svojih perfekcij. Ne le da so ves čas celotno opero prepevali na domačem odru (*Gallusova dvorana ljubljanskega CD*) pa vse do že omenjenih evropskih glasbenih prestolnic na pamet v izvirnem (ruskem) jeziku – tudi to je še en dokaz maksimalnega spoštovanja kar najvišjega izvedbenega standarda –, njihove interpretacije so vseskozi neke vrste nadgradnja omenjenih dosežkov orkestra in zbora, kajti na njunih osnovah, na njuni podraži, če že hočete, se šele lahko zgodi celoten in celosten rezultat – tudi tega posnetka. Tehnično sta oba CD-ja izdelana do potankosti. Slišati je vsako še tako majhno pozornost tonskih mojstrov, od orkestrskega piano uvoda pa vse do opernega finala z vsemi (pre)potrebnimi niansami: intonacija godal je mogočno zanesljiva in dopolnjuje prizemljeno igro pihal in trobil v kombinaciji germanske pravilnosti in mediteranske fleksibilnosti. To je edina formula za izvedbo glasbe Čajkovskega. Tisti, ki menijo, da je opera *Jolanta* manj vredna partitura, zato ker je manj pogosto izvajana v primerjavi z mnogo bolj popularnima operama *Jevgenij Onjegin* in *Pikova dama* pa še baleti *Labodje jezero*, *Trnuljčica* in *Hrestač*, delajo Čajkovskemu veliko krivico. Del teh dvomov nam zdaj na omenjenem posnetku razblinijo tudi maestro Villaume in SF. Enostavno so dokazali, da ni *Jolanta*, četudi manjša po formatu, nič manj učinkovita, muzikalna in dramatična.

Opera *Jolanta* P. I. Čajkovskega (1840–1893) je bila premierno izvedena 18. dec. 1892, manj kot leto dni pred skladateljevo smrtjo. Torej je bila zadnja opera in v mnogih pogledih tista, ki je povzela vso skladateljevo operno kariero. Tako kot v *Jevgeniju Onjeginu* in *Pikovi dami* je osrednja tema posameznikova osamljenost. Ta prispeva h globini, ki stopnjuje občutek povezanosti med princeso, ki ne ve, da je slepa, in moškim, ki jo kljub njenim preizkušnjam ljubi. Tako kot v *Hrestaču* ali *Labodjem jezeru* celo srečen konec ni brez slutnje ambivalentnosti. Modernemu ušesu bi se nekatera čustva, izražena v *Jolanti* lahko zdela staromodna, morda celo šovinistična, toda izjemno občutljivemu Čajkovskemu, geniju, ki je bil v nenehnem sporu z družbo, v kateri je bil rojen, se zdi, da *Jolanta* živi v podobnem duhu.

Kljub nekaterim že omenjenim superlativom tega diskografskega dosežka naših, tj. slovenskih glasbenikov na odprti evropski in svetovni glasbeni sceni, ne moremo mimo še ene primerjave, ki se je na primeru opere *Jolanta* P. I. Čajkovskega zgodila med produkcijam iste opere, slovitih Metropolitanske opere v New Yorku in Marijanskega gledališča v Sankt Peterburgu, obe pa je dirigiral slaviti Valerij Gergijev: »/.../ njegovi ritmi so težki in direktni ter poudarjajo 'um-pa-pa' kot karakter velikih momentov Čajkovskega, medtem ko je Emmanuel Villaume bolj dostojanstven, bolj prefinjen. Presenetljivo Slovenska filharmonija ne kliče po primerjavi z velikima ansambloma – newyorškim in sanktpeterburškim. Ljubljanska precej otožna oboa /Matej Šarc, op. FK!/ ustreza melanholični glasbi Čajkovskega /.../.« Ali, če sklenem tole (odlično) oceno omenjenega diskografskega dosežka tako naših glasbenikov SF kot izdajatelja DG (ali so morda založniki pomisli na DVD, četudi gre v tem primeru za koncertno in ne odrsko izvedbo!), naj dodam nekaj motov, ki si jih je SF ob koncu več kot uspešnega leta (2015) sposodila pri grškem filozofu Platonu (Aristoklesu): »**Glasba je moralni zakon. Glasba daje dušo vesolju, krila umu, polet domišljiji, in šarm ter veselje do življenja.**«

Dokončno tehnično, tj. akustično, podobo omenjenemu diskografskemu dosežku DG pa so dodali tonska mojstra živih posnetkov (Florian Dittrich in Miguel Esteban), producenta Ute Fesquet (izvršni) in Sid McLauchlan in tonski mojstri: Daniel Kemper, Philip Krause, Bastian Schick in P. Krause. Direktor celotnega projekta DG je bil Misha Aster, njegova asistentka pa Veronika Weiher. Plošči pa sta bili (dokončno) izdelani v berlinskih studiih DG.